

«Затверджую»

Ректор Мелітопольського державного
педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

доцент Н.М. Фалько

«02» травня 2025 р.

ВИТЯГ

із протоколу кафедрального наукового семінару
кафедри соціології та філософії факультету суспільно-гуманітарних наук
та права Мелітопольського державного педагогічного університету імені
Богдана Хмельницького
від 2 травня 2025 р.

ПРИСУТНІ:

Афанасьєва Л. В. – кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри соціології та філософії факультету соціально-гуманітарних наук та права, голова семінару; Глебова Н. І. – доктор соціологічних наук, професор кафедри соціології та філософії; Цюрупа М. В. – доктор філософських наук, професор кафедри соціології та філософії; Глинська Л. Ф., – кандидат філософських наук, доцент кафедри соціології та філософії (науковий керівник); Подшивалкіна В.І – доктор соціологічних наук, професор кафедри соціології та філософії; Семікін М.О. – кандидат філософських наук, доцент кафедри соціології та філософії; Чичановський І.О – старший викладач кафедри соціології та філософії; Демчик О.В. – старший викладач кафедри соціології та філософії; Кречетова В.А. – старший викладач кафедри соціології та філософії; Котенко Г.О – викладач- стажист кафедри соціології та філософії; Григоращенко В.О.– старший лаборант кафедри соціології та філософії; Мельник Г.П. – лаборант кафедри соціології та філософії; Набокова А. С. – здобувач III (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

Голова засідання: завідувач кафедри соціології та філософії, кандидат філософських наук, доцент Афанасьєва Л.В.

Секретар: старший лаборант Григоращенко В.О.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення основних наукових результатів дисертаційної роботи Набокової Анни Сергіївни «Аксіологічна детермінанта розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти: філософський вимір», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 033 Філософія, для її апробації та оцінки новизни, теоретичного і практичного значення.

СЛУХАЛИ:

Голову засідання, зав. кафедрою соціології та філософії канд. філос. наук, доцента Афанасьєву Л.В., яка проінформувала, що для обговорення на засіданні кафедри надана дисертація Набокової Анни Сергіївни «Аксіологічна детермінанта розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти: філософський вимір», що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 033 Філософія.

Дисертаційна робота виконана відповідно до теми науково-дослідної роботи кафедри соціології та філософії факультету суспільно-гуманітарних наук та права Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, як частина державних науково-дослідних тем: кафедри соціології та філософії «Аксіологічні засади модернізації стратегій сучасної вищої освіти України» (ДРК № 0121U108573) 2021-2025р.р.; «Етнічні спільноти і спільність як запорука консолідації в боротьбі з рашистською ідеологією та збройною агресією» (ДРК № 0123U103115) 2023-2025р-р; плану науково-дослідної роботи факультету фізичної культури, спорту та психології в межах комплексної теми кафедри психології «Психологічні засади актуалізації ресурсності та життєстійкості особистості: концептуалізація та розвиток» (ДРК № 0121U110568) 2021-2023 рр.

Тему дисертаційної роботи затверджено рішенням Вченої ради Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (протокол №9 від 18.12.2019 р.)

Кандидат філософських наук, доцент, науковий керівник – Глинська Людмила Федорівна.

Експерти: професор, доктор філософських наук, викладач кафедри соціології та філософії факультет суспільно-гуманітарних наук та права, Цюрупа Михайло Володимирович; доцент, кандидат філософських наук, завідувач кафедри соціології та філософії факультету суспільно-гуманітарних наук та права, Афанасьєва Людмила Василівна.

Набокова А.С. у своїй доповіді обґрунтувала вибір теми, її актуальність, визначила об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження, виклала основні результати та положення, що виносяться на захист, охарактеризувала їх наукову новизну. Здійснено теоретичний аналіз наукової літератури вітчизняних та зарубіжних авторів.

Наукова новизна дослідження полягає у філософсько-освітній експлікації аксіологічної детермінанти як імператива розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти, що ґрунтується на принципах зв'язку теорії з соціальною практикою, цілепокладанні, системності, інтегративності та послідовності реалізації ідей, принципів, чинників і засобів освітньо-педагогічних впливів.

По завершенню доповіді Набокової А.С. було дано відповідь на ряд запитань:

Цюрупа М. В. – професор, доктор філософських наук, викладач кафедри соціології та філософії факультету інформатики, математики та економіки: У чому полягає основна змістова характеристика феномену громадянськості дотично освітнього процесу розвитку громадянської компетентності? Які, на Вашу думку, основні сутнісні чинники необхідності використання аксіологічної детермінанти розвитку громадянської компетентності здобувачів?

Набокова А.С.: Дякую за запитання.

У роботі ми опиралися на загальноприйняті в суспільних і гуманітарних науках міждисциплінарні характеристики громадянськості, як духовно-моральної цінності, світоглядної та психологічної характеристик особистості, що визначає її права, обов'язки та відповідальність перед співвітчизниками й Батьківщиною; виражає ступінь особистого внеску та рівень поєднання індивідуальних громадянських якостей і суспільних цінностей зі знаннями, вміннями та навичками, має своїм ядром поняття громадянина як складового елемента державної єдності чи соціальної інтеграції громадянської спільноти.

Встановлено, що у більшості розглянутих нами праць дослідники проблеми розвитку громадянської компетентності в своїх підходах опираються на дослідження, які оперують інтегральними показниками рівня згуртованості суспільства, розглядаючи громадянське єднання українців в умовах війни, як аксіологічну категорію, що у вказаному соціальному контексті покладає на освітню і громадянську спільноту моральну відповідальність у використанні своїх громадянських свобод.

Аналіз компетентнісного підходу дозволяє віднести до сутнісних характеристик процесу розвитку громадянської компетентності здобувача вищої освіти її соціальну природу, рівневість прояву, комплексність змісту і динамічний характер: громадянська компетентність є інтегративною характеристикою особистості здобувачів освіти, що відображає процес становлення громадянських якостей, навичок і умінь особистості у суспільному житті, яка набувається у процесі освіти та засвідчує здатність до розвитку і вдосконалення.

Отже, громадянська компетентність здобувача вищої освіти є складним, багатограним і динамічним соціально-особистісним утворенням, що інтегрує знання, вміння, цінності та особистісні якості, необхідні для якісного функціонування та активної участі в громадянській сфері, і формується в процесі соціалізації та навчання, а її розвиток є метою системного і цілеспрямованого супроводу філософською думкою у закладах вищої освіти. Тому у структурі компетентнісно орієнтованого соціально-гуманітарного знання є актуальним перегляд засад розвитку чинників ціннісно-мотиваційної

сфери, яка, згідно аксіологічного підходу виступає як з'єднувальний елемент між особистістю та суспільством і вбачається детермінантним чинником інтеграції здобувачів вищої освіти у громадянське життя країни.

Афанасьєва Л. В. – доцент, кандидат філософських наук завідувач кафедри соціології та філософії факультету інформатики, математики та економіки: Якими принципами та орієнтирами імплементації основних громадянських цінностей у процес розвитку громадянської компетентності здобувачів ви керувались у своїй роботі?

Набокова А.С.: Дякую за запитання. Оскільки інтеграція аксіологічних знань та методів у навчальні програми є важливою умовою для підготовки здобувачів як свідомих, відповідальних та активних громадян, в своїй роботі ми керувались насамперед такими ціннісними орієнтирами, як утвердження цінності людської гідності та прав людини (аксіологія орієнтує на розвиток почуття у здобувачів глибокої поваги до людської гідності, розуміння та прийняття фундаментальних громадянських прав і свобод людини, а також готовності їх захищати, цінність свободи та відповідальності). До основних принципів, ми відносимо також цінність справедливості та рівності, цінність демократії та громадянської участі, цінність патріотизму та національної ідентичності(орієнтиром аксіології у розвитку громадянської компетентності здобувачів є усвідомлення відповідальності за долю своєї країни, цінність толерантності та культурного різноманіття(аксіологія підкреслює необхідність дотримання належної поваги до різних культур, традицій, поглядів та переконань у розвиненому громадянському суспільстві).

Таким чином, задані аксіологією зазначені вище орієнтири сьогодні стають ключовими як для розробки змісту навчальних дисциплін, вибору методів навчання та виховання, формування критеріїв оцінювання рівня розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти, так і для визначення ціннісного фундаменту, на якому будується особистість свідомого та відповідального громадянина.

Семікін М.О., кандидат філософських наук, доцент кафедри соціології та філософії факультету інформатики, математики та економіки: Які процеси в суспільного життя спричинили потребу в філософській рефлексії аксіологічних поглядів на війну в освітніх контекстах розвитку громадянської компетентності?

Набокова А.С.: Дякую за запитання. Це складне нашарування багатьох процесів, пов'язаних сьогодні зі змінами, які відбуваються в суспільстві, насамперед зі змішаним простором цінностей і плюралістичних ціннісних орієнтирів, з багатофакторним світоглядним впливом, з правом на вільний вибір світоглядних поглядів і вироблення власного світорозуміння, світосприйняття, що свідчать як про підвищення значущості громадянської освіти і розвитку громадянської компетентності здобувачів у всіх елементах

суспільного життя. Потреба у навчанні здобувачів умінь жити в умовах демократії у тяжкий для країни час засвідчує і необхідність збагачення компетентісної освіти смислами буття людини, її ціннісними орієнтирами та методологією розвитку громадянських цінностей в освітніх процесах в ЗВО засобами соціально-філософських наук.

На нашу думку, аксіологічний погляд на війну в контексті компетентісної освіти передбачає етичний і екзистенційний вимір, що ґрунтується на потребі переосмислення сенсів життя і подолання екзистенційних криз, які ускладнюють розвиток особистісних і громадянських ідентичностей, активності тощо, політичний вимір, оскільки політичні рішення щодо війни, насамперед впливаючи на освітню політику, визначають як зміст навчальних програм, так і ідеологічну спрямованість навчання. Соціальний аспект впливу війни у проекції на розвиток громадянської компетентності важливий для формування національно-патріотичних ідентичностей у контексті війни, коли на формування світогляду молоді впливає посилення ідеологічного контролю над змістом освіти здобувачів, адже викладання у закладах вищої освіти має враховувати чинник суб'єктивного осмислення національної історії, який чинить впливи на колективну пам'ять і національну ідентичність.

За таких обставин аксіологічні підходи здатні послідовно реалізовувати культуротворчу функцію, яка полягає, зокрема, у сприянні процесу становлення громадянина України в складних умовах війни.

ВИСТУПИЛИ: науковий керівник здобувача, кандидат філософських наук, доцент кафедри соціології та філософії Глинська Л.Ф., доктор соціологічних наук, професор кафедри соціології та філософії Глебова Н.І; доктор соціологічних наук, проф. кафедри соціології та філософії Подшивалкіна В.І.; кандидат філософських наук, доцент кафедри соціології та філософії Семікін М.О.

Після відповідей на запитання учасників кафедрального наукового семінару було озвучено відгук наукового керівника - кандидата філософських наук, доцента Глинська Людмила Федорівна, з оцінкою роботи здобувача у процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану. Науковим керівником було звернено увагу на актуальність теми дисертації, її наукову новизну, теоретичне і практичне значення. Дисертаційна робота Набокової А.С. є оригінальною науковою працею, виконаною на належному теоретико-методологічному і прикладному рівні. Зміст роботи та багатогранність досліджуваної наукової проблеми свідчать про різносторонню і водночас комплексну наукову компетентність її автора.

Наукова обґрунтованість та достовірність основних положень дисертації, отриманих результатів, висновків та сформульованих рекомендацій забезпечувалося здобувачкою за рахунок застосування сукупності

загальнонаукових і спеціальних методів наукових досліджень з використанням актуальної інформації з національних та міжнародних офіційних інформаційних джерел, а також проведенням у роботі ґрунтовним аналізом фундаментальних праць.

Загальний аналіз роботи дає право констатувати, що тема дисертації є актуальною, а її результати можуть мати широке застосування в екологічному моніторингу та для створення умов збалансованого (стійкого) розвитку.

Професор, доктор філософських наук, викладач кафедри соціології та філософії факультету інформатики, математики та економіки Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького М.В.Цюрупа виступив з експертною оцінкою на дисертацію. Експертом було зазначено, що по кожному із поставлених завдань дисертації отримані достовірні результати, достовірність яких підтверджена значною кількістю публікацій. Дисертаційна робота має чітку структуру, яка розкриває основні результати дослідження. у дисертаційній роботі здійснено узагальнення, систематизацію і критичний аналіз досліджень проблеми розвитку громадянської компетентності здобувачів освіти, виявлені ефективні стратегії її вирішення; репрезентовано аналіз концептуально-теоретичних засад розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти та особливостей науково-філософського супроводу цього процесу у вітчизняних ЗВО, що дає змогу констатувати значні можливості наукового супроводу розвитку громадянської компетентності філософськими засобами змістового наповнення і педагогічного моделювання процесів особистісного і соціального розвитку здобувачів вищої освіти.

Експертом – доцентом, кандидатом філософських наук, завідувачкою кафедри соціології та філософії факультету інформатики, математики та економіки Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, Л.В. Афанасьєвою констатовано, що робота А.С. Набокової містить ряд науково обґрунтованих положень, надзвичайно актуальних для сучасної української вищої освіти. Аксиологічна складова розвитку громадянської компетентності в ЗВО забезпечує цілісність освітніх процесів формування громадянських цінностей і норм життя, утвердження і розвиток яких мають найбільше значення для громадянського суспільства. Обраний підхід, зазначив експерт, дозволив здобувачці подати філософську експлікацію широкого спектру чинників і особливостей розгортання простору громадянської освіти, що уможливорює розробку аксиологічних компонентів розвитку громадянської компетентності в ході опрацювання змісту навчальних дисциплін та імплементації їх в моделювання освітньо-професійних програм підготовки здобувачів вищої освіти.

Відбулося обговорення дисертаційної роботи, у якому взяли участь присутні на засіданні. Учасники у своїх виступах звернули увагу на

відповідність представленої роботи вимогам. Окреслили ключові елементи наукової новизни, акцентували увагу на отриманих результатах.

Відбулося відкрите голосування по дисертаційній роботі.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Набокової Анни Сергіївни
«АКСІОЛОГІЧНА ДЕТЕРМІНАНТА РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ФІЛОСОФСЬКИЙ
ВИМІР»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі
спеціальності 033 Філософія

Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт університету.

Однією з проблем сучасної соціальної філософії і педагогічної практики є осмислення тих вимірів буття Homo educandus, які сьогодні виходять далеко за межі суто професійної підготовки здобувачів вищої освіти і щоденно вимагають чіткої громадянської позиції, зважених рішень і стійкості перед викликами і загрозами. Час навчанням в ЗВО для більшості здобувачів – це час громадянського становлення, розвитку громадянської компетентності і відповідальності перед суспільством, що ґрунтується на засадах прав і обов'язків громадянина в умовах відстоювання незалежності української держави від агресора.

В умовах загрози українській державності і викликів сьогодення українська спільнота як ніколи потребує згуртованості і стійкості на довгі роки. Відтак значно зростає роль ціннісних чинників громадянського єднання, що знаходить відображення в потребі опрацювання багатьох аспектів новітньої педагогічної практики на рівні аксіологічної філософської теорії та методології.

Зокрема, актуалізується потреба світоглядно-ціннісного наповнення змісту, форм і засобів освітніх практик розвитку громадянської компетентності здобувачів аксіологічною наукою для забезпечення цілісності розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти.

Теоретико-методологічні підходи до опрацювання проблематики розвитку громадянської компетентності засобами аксіологічної науки ґрунтуються на принципах:

комунікативної теорії (К.О. Апель, Ю.Габермас) етики відповідальності (І.Кант, М.Вебер, Д. Бьолер, Г. Йонас), теорії соціальної ідентичності (Г. Таджфела), філософських, педагогічних і культурологічних засадах гуманістичного розвитку і становлення особистості (В. Франкл, Ю. Вооглайд);

ідеї виховання громадянськості, концептах становлення громадянства і національних громадянських цінностей в Україні Г. Сковороди, П.Юркевича, М. Грушевського, В. Вернадського, В. Сухомлинського, С. Кримського, В. Гаврилишина;

філософсько-освітніх концептах аксіологізації процесів навчання у вітчизняних ЗВО В. Андрущенко, О. Базалук, В. Бобрицької, Л. Губерського, Н. Моїсєєвої, В. Огнев'юка, І. Предборської, О. Кравченко, О.Смолінської, Н.Ткачової, Л.М.Харченко;

культурологічних і педагогічних підходах до розвитку громадянської освіти, громадянського виховання, громадянської свідомості і громадянських цінностей української молоді в працях таких дослідників як І. Бех, А. Бичко, С. Дембіцький, С. Бойко, М. Боришевський, С. Дембіцький, К. Журба, В. Євтушок, І. П. Ігнатенко, І. Калюжна, І. Кучинська, Д.Усов, К. Чорна, Т. Яблонська та багатьох інших;

дослідженнях специфіки розвитку громадянської компетентності як багатофакторної аксіологічної характеристики соціальної свідомості здобувачів у контексті сучасних видозмін освітнього середовища Р. Кеттела, Д. Макклеланда, Дж. Равена, У.П. Канінга, Т. Куртца та інших.

Попри значну дослідницьку увагу і ґрунтовне наукове опрацювання багатьох аспектів розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти вбачаємо своєчасним і доцільним удосконалення теоретико-методологічних основ процесу розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти соціально-філософським знанням. В Контексті сьогодення наш вибір теми зумовлений також ціннісними трансформаціями українського громадянського суспільства, спричиненими агресією РФ, змінами у когнітивній сфері сучасної науки та задля вирішення низки встановлених суперечностей між:

існуванням суспільного замовлення на зміцнення громадянської самоідентифікації здобувачів вищої освіти, що ґрунтується на засадах прав і обов'язків громадянина й демократичних принципах розбудови українського суспільства суспільства в умовах відстоювання незалежності української держави та недостатньою ефективністю впливу корпусу суспільних наук на освітні практики розвитку громадянської свідомості здобувачів;

– потребою нагальних відповідей на виклики й загрози сучасності та виконання соціально-практичного завдання протидії деструктивним впливам, соціальній напрузі в середовищі української молоді в умовах війни та недостатнім обґрунтуванням ціннісних засад існуючих теоретичних підходів і практик проєктування розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти;

– усвідомленням провідної ролі аксіологічних детермінант розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти у соціальних практиках сьогодення та недостатнім науковим супроводом цих практик в процесі здобуття освіти.

Зазначені суперечності зумовили актуальність та вибір теми дисертаційного дослідження: «Аксіологічна детермінанта розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти: філософський вимір».

Мета дослідження полягає у визначенні та обґрунтуванні конструктивного потенціалу аксіологічної детермінанти розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти у процесі професійної підготовки здобувачів вищої освіти.

Відповідно до мети дослідження визначено такі завдання:

Охарактеризувати основні спрямування сучасних досліджень ціннісно-мотиваційних чинників впливу на розвиток громадянських якостей здобувачів вищої освіти і концептуалізувати аксіологічну детермінанту як провідний чинник розвитку громадянської компетентності *Homo educandus*;

Експлікувати аксіологічний підхід до навчання як головний конструкт розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти, а також суттєво доповнити аксіологічну парадигму розуміння і перетворення світу;

Комплементарно розкрити потенціал голістичного підходу до дослідження розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти, що запобігає імплементації у навчання окремих елементів модернізації замість поєднання усіх векторів громадянської освіти;

Обґрунтувати необхідність визнання аксіологічної детермінанти для особистісного вибору здобувача вищої освіти власної ціннісно-сміслової системи, що постає основою розвитку громадянської компетентності, смислогенезу освітніх траєкторій та емерджентом розгортання громадянських якостей особистості в суспільному житті.

Об'єкт дослідження. Процес розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти у процесі професійної підготовки.

Предмет дослідження. Імплементація аксіологічної детермінанти у процес розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти.

Методи дослідження: Методологія дослідження представлена аксіологічним, антропологічним, голістистичним і феноменологічними підходами та компаративними, функціонально-логічними методами і когнітивними процедурами (діалектичний метод, герменевтична редукція, генетичне конструювання, діалог і вільний дискурс).

Аксіологічний підхід до розвитку громадянської компетентності здобувачів освіти ґрунтується на ціннісних орієнтирах формування у здобувачів освіти системи загальнолюдських, національних та особистісних цінностей; розвитку здатності до усвідомлення, аналізу та оцінки цінностей, їхнього значення для особистого та суспільного життя;

Антропологічний підхід розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти ґрунтується на особистісно орієнтованій освітній парадигмі підготовки фахівців та визначається принципами міждисциплінарної

освіти, гуманістичної та системності в організації освітнього середовища, що надає змогу визначити ефективність залучених засобів і ціннісних впливів розвитку громадянської компетентності здобувачів.

Голістичний підхід охоплює процесуальні аспекти розвитку розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти у соціальних взаємодіях як ціннісного ресурсу особистості, вагомого чинника професіоналізму та результату практичної підготовки.

На різних рівнях методології (філософському, загальнонауковому та конкретно-науковому) ми спираємося також на феноменологічні уявлення про загальні закономірності розвитку наукового знання про громадянську компетентність особистості, яке конкретизується й отримує розвиток через наукові положення гуманістичної філософії освіти, соціальної психології, соціології й педагогіки.

Також застосовується:

- компаративний метод – для аналізу громадянської компетентності як соціалізаційної компоненти розвитку і самореалізації здобувачів вищої освіти; для обґрунтування історіогенезу наукового осмислення явища аксіологізації розвитку громадянської компетентності в соціогуманітарному знанні; для порівняльного аналізу умов соціалізації здобувачів вищої освіти, ролі соціальних, освітніх і ціннісних чинників розвитку громадянської компетентності в умовах сучасних викликів і загроз;
- функціонально-логічний метод – для системного, логічного та функціонального аналізу у комплексному вивченні аксіологічної детермінанти розвитку громадянської компетентності, розгляді громадянської компетентності як цілісної системи, що складається з взаємопов'язаних елементів (цінностей, знань, умінь, навичок); аналізі впливу різних факторів (соціальних, культурних, освітніх) на розвиток громадянської компетентності, виявлення закономірностей процесу розвитку та експлікації аксіологічної детермінанти громадянської компетентності.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у дослідженні полягає у філософсько-освітній експлікації аксіологічної детермінанти як імператива розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти, що ґрунтується на принципах зв'язку теорії з соціальною практикою, цілепокладанні, системності, інтегративності та послідовності реалізації ідей, принципів, чинників і засобів освітньо-педагогічних впливів.

Теоретична і практична значущість роботи визначається тим, що результати дослідження сприяють поглибленому розумінню принципів і закономірностей розвитку громадянської компетентності здобувачів і зумовленої ціннісно-сміисловою детермінантою його поведінку в громадянському суспільстві.

Положення дослідження розширюють можливості наукового супроводу розвитку громадянської компетентності здобувачів до філософського світорозуміння, надають аксіологічній детермінанті критеріальної переконливості філософської рефлексії для гуманістичного змістового наповнення і педагогічного моделювання процесів особистісного і соціального розвитку здобувачів вищої освіти.

Отримані результати дослідження можуть бути використані для організації освітнього процесу розвитку громадянської компетентності здобувачів в закладах вищої освіти, а також при розробці навчально-методичних посібників та у самоосвітній діяльності здобувачів.

Публікації.

Основні наукові результати дисертації були висвітлені у 8 наукових публікаціях, які достатньо повно розкривають основний зміст дисертації. Особистий внесок здобувачки заключається в доведенні необхідності визнання аксіологічної детермінанти для особистого вибору майбутнім фахівцем власної ціннісно-сислової системи, що постає основою смислогенезу освітніх траєкторій та емерджентом розгортання громадянських властивостей.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою роботою авторки. У дисертаційній роботі використано ідеї та положення, що є результатом особистого наукового пошуку здобувачки. Висновки, положення наукової новизни одержані авторкою самостійно.

Список публікацій здобувача в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України:

Набокова А. Аксіологічні засади розвитку громадянської культури майбутніх фахівців: філософський вимір. Перспективи. Соціально-політичний журнал. Одеса, 2020. С. 35-47. URL: <http://www.dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/12743>

Набокова А. Розвиток громадянської компетентності здобувачів вищої освіти у контексті цивілізаційних викликів сучасності. Українознавчий альманах. 2024. Вип. 35. С. 62-69.

Набокова А. Ціннісно-сислові аспекти розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти: соціально-філософський аналіз. Українознавство. 2025. № 1 (94). С.225-235. URL: <http://journals.uran.ua/index.php/2413-7065>,

Статті в інших виданнях за темою дисертаційної роботи:

Набокова А. Філософія критично-рефлексивного мислення в аксіології розвитку громадянської культури. Kelm. Instytut Spraw Administracji Publicznej, 2020. № 5 (33). С. 87-94. URL: <https://kelmczasopisma.com/ua/jornal/27>.

Nabokova A. Current axiological aspects of the development of civic competence among higher education students in the context of war in

Список публікацій які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. Набокова А. Аксиологія у методології філософії. Сучасна наука та перспективи: Матеріали II Всеукраїнської інтернет - конференції молодих вчених (23-24 жовтня 2019 року); за заг. ред. Москальової Л.Ю. Мелітополь, 2019. С. 69-70. URL: <chrome-extension://efaidnbmninnibpcajpcglclefindmkaj/https://>.

2. Набокова А. Ціннісний аспект розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти засобами філософії. Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку. Матеріали LIII-ої Міжнародної науково-практичної конференції (07 лютого 2025 року, м. Кордова (Іспанія), дистанційно). С.133-137. DOI: <https://doi.org/10.52058/53>.

3. Nabokova A. Axiological determinant as a factor in the development of civic competence of higher education students. Людина і світ: Axiological Aspects of Globalization: Transformations and Conflicts. Матеріали XI-ої Регіональної науково-практичної конференції (28 лютого 2025 року), м. Запоріжжя./за заг.ред.АфанасьєваЛ., Глебова Н. – Запоріжжя: Вид-во МДПУ ім. Богдана Хмельницького, 2025. –123с. С.104-107.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації обговорювались на науково-теоретичних семінарах кафедри історії, археології і філософії, кафедри соціології та філософії Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького; результати дослідження оприлюднено у доповідях на науково-практичних конференціях:

міжнародних – LIII-й Міжнародній науково-практичній конференції [«Modern aspects of the modernization of science: state, problems, development trends»](#) (07 лютого 2025 року, м. Кордова (Іспанія);

всеукраїнських – II Всеукраїнській інтернет - конференції молодих вчених «Сучасна наука та перспективи» (23-24 жовтня 2019 року, м. Мелітополь);

регіональних: XI-й Регіональній науково-практичній конференції «Людина і світ»: Axiological Aspects of Globalization: Transformations and Conflicts. (28 лютого 2025 року, м. Запоріжжя).

Оцінка мови та стилю дисертації.

Дисертація виконана грамотною українською мовою, стиль викладання матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі. Рукопис дисертації чітко структурований, матеріали дисертації оформлено відповідно до вимог до текстів наукового характеру.

Відповідність змісту дисертації спеціальності з тієї галузі знань, з якої вона подається до захисту.

Дисертація Набокової Анни Сергіївни «Аксіологічна детермінанта розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти: філософський вимір» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Рекомендація дисертації до захисту.

Дисертаційна робота Набокової Анни Сергіївни є новим науковим досягненням, яке виконане самостійно. Власний внесок автора у колективних наукових публікаціях чітко визначений та дозволяє оцінити роль здобувача у загальному науковому результаті. При виконанні роботи не порушені авторські права. Дисертація є вагомим внеском у подальший розвиток філософії.

З урахуванням викладеного, кафедра соціології та філософії факультету суспільно-гуманітарних наук та права Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького рекомендує дисертаційне дослідження Набокової Анни Сергіївни на тему «Аксіологічна детермінанта розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти: філософський вимір» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 033 Філософія.

Результати голосування: «за» - ____10__, «проти» - 0, «утримались» - 0.

УХВАЛИЛИ:

1. За результатами голосування, рекомендувати дисертаційну роботу Набокової Анни Сергіївни на тему «Аксіологічна детермінанта розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти: філософський вимір» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 033 Філософія.

2. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Набокової Анни Сергіївни на тему «Аксіологічна детермінанта розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти: філософський вимір», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 033 Філософія.

Експерт:

доктор філософських наук,
професор кафедри соціології та філософії
факультету суспільно-гуманітарних наук та права
Мелітопольського державного
педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

М.В.Цюрупа

Голова семінару, експерт:

кандидат філософських наук,
доцент кафедри соціології та філософії
факультету суспільно-гуманітарних наук та права
Мелітопольського державного
педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького,

Л.В. Афанасьєва

**Секретар відкритого засідання
кафедри:**

старший лаборант кафедри соціології та філософії
Мелітопольського державного
педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

В.О. Григоращенко